

УДК 37(092)

Зайченко Н. І.

докт. пед. наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ПОСТАТЬ ГЕОРГА КЕРШЕНШТЕЙНЕРА У ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ ЛОРЕНСО ЛУЗУРІАГІ

Одна з найславетніших постатей світової педагогіки – постать Георга Кершенштейнера (Georg Michael Kerschensteiner) (29.07.1854, Мюнхен – 15.01.1932, Мюнхен) – привернула увагу іспанського педагога-компаративіста Лоренсо Лузуріаги (Lorenzo Luzuriaga Medina) (29.10.1889, Вальдепеньяс – 23.12.1959, Буенос-Айрес) ще у 1910-х роках, коли, будучи студентом Мадридської Вищої школи педагогіки, він захопився культурою та освітою Німеччини.

“Найгеніальніший із живих педагогів”, – цитував Лоренсо Лузуріага німецького філософа Едуарда Шпрангера (Eduard Spranger) у замітці про Георга Кершенштейнера у “Педагогічному словнику” (Буенос-Айрес, 1960) [1, с. 231].

У монографії “Сучасна педагогіка” (Буенос-Айрес, 1963; перше видання – Тукуман, 1942) [2] Лоренсо Лузуріага називав Георга Кершенштейнера видатним представником демократичної політичної педагогіки. Зокрема, у педагогічній праці “Німецька шкільна освіта у війні та мирі” (Лейпциг, 1916) Георг Кершенштейнер висловлював такі політико-педагогічні міркування: “Держава повинна організовувати свої освітні центри відповідно до принципу рівних прав для всіх. Ідеальне та незаперечне право людини щодо її освіти полягає в тому, щоби бути освіченою у міру її освітніх можливостей. Загальна народна

школа у правовій державі має забезпечувати кожній дитині без винятку освіту, котру вона може вимагати відповідно до власних здібностей” [3, с. 70–71], [2, с. 97–98].

Звертався Лоренсо Лузуріага до цієї роботи Георга Кершенштейнера й аналізуючи значення єдиної школи у публікації “Об’єднана освіта. Перехід від початкової освіти до середньої” (Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza, 1920). Освітянин указував, що Кершенштейнер був “одним із найзначніших німецьких педагогів” [6, с. 106].

Раніше, на Асамблеї Німецької асоціації учителів, що відбулася в Кілі 1914 року, Георг Кершенштейнер запропонував формулу: “Загальна народна школа у правовій державі, тобто в державі, яка автоматично регулює взаємовідносини своїх членів, має забезпечити кожній дитині без винятку освіту, на яку вона має право, в міру її можливостей” [2, с. 98].

Згадував Лоренсо Лузуріага про цю подію і у статті “Проблема об’єднаної школи у шкільній дійсності” (Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza, 1922) [7, с. 300], [8, с. 376].

У публікації “Педагогіка Кершенштейнера” (Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza, 1918) [9] Лоренсо Лузуріага здійснював детальний аналіз поглядів німецького педагога на трудову школу та освітню систему Мюнхена, пояснював декотрі установки кершенштейнерівського педагогічного світогляду. З-поміж іншого Лоренсо Лузуріага зауважував, що на Георга Кершенштейнера великий вплив справили педагогічні ідеї Генріха Песталоцці та Іммануїла Канта, а також ознайомлення із сучасним закордонним освітнім досвідом у Франції, Великій Британії, скандинавських країнах та США.

Однією з найважливіших фундаментальних педагогічних праць Георга Кершенштейнера Лоренсо Лузуріага вважав книгу “Ідея

трудової школи” (Лейпциг, 1912) [4], яку 1923 року переклав на іспанську мову [5].

На думку освітянина, основні призначення трудової школи Георг Кершенштейнер бачив у тому, що, по-перше, трудова школа максимально зв’язує освітню діяльність з індивідуальними нахилами учнів та примножує і розвиває учнівські нахили та інтереси в усіх можливих напрямках шляхом постійної діяльності у відповідних галузях праці; по-друге, трудова школа прагне формувати моральні якості учня, націлюючи його постійно аналізувати власну діяльність; по-третє, така школа є трудовою громадою, у якій учні вдосконалюються, допомагають один одному, розкривають індивідуальні природні здібності [11, с. 12–13].

У книзі “Активні школи” (Мадрид, 1925) [10] Лоренсо Лузуріага підкреслював, що Георг Кершенштейнер був провідним фундатором діяльної школи. Вперше німецький педагог використав поняття “трудова школа” у лекції із назвою “Школа прийдешнього – трудова школа”, викладеній 1907 року [10, с. 11].

На погляд Лоренсо Лузуріаги, концепти “активна школа” і “трудова школа” є синонімічними. “Активна школа – та, в якій перевага віддається діяльності, й оскільки діяльність виявляється у дитини так само, як і в дорослого, у вигляді гри та праці, то можемо визначити активну школу як “ігрову та трудову школу”, – вказував освітянин у тій же роботі [10, с. 12].

У монографії “Нова освіта” (Мадрид, 1927) [11] Лоренсо Лузуріага зазначав, що трудова школа Георга Кершенштейнера – найяскравіший приклад нової освіти. Трудова школа призначена навчити людину за допомогою досвіду та власної праці. “Центр ваги всіх шкіл має бути зосереджений не на накопиченні знань, а на розвитку духовних, моральних та ручних здібностей; вони повинні розвивати механічні навички, але регульовані розумом, пропонувати завжди бажану,

продуктивну, натхненну працю вірним і сумлінним помічникам у здійсненні творчої дидактичної роботи... Оскільки трудова школа – це школа творення культурних скарбів або цінностей, тобто творення, здійснюваного з усією повнотою духовного життя, то школа праці є тією шкільною організацією, яка ставить формування характеру понад усе... Призначення трудової школи – розвивати з мінімумом навчального матеріалу максимум навичок, здібностей та задоволення від праці, що слугують меті [формування] характеру”, – роз’яснював Георг Кершенштейнер [11, с. 13].

У “Педагогічному словнику” (Буенос-Айрес, 1960) Лоренсо Лузуріага відмічав серед іншого: “Кершенштейнер також був художником і надавав особливого значення всьому, що стосувалося естетичного виховання” [1, с. 232].

Зрештою, робив висновок Лоренсо Лузуріага, “наділений широким та ліберальним характером, Кершенштейнер був одним із небагатьох, хто наважився захищати демократичні ідеї в імперську епоху до європейської війни, а його особистість та ідеї мали величезну популярність серед молоді та реформаторів освіти в усьому світі” [1, с. 232].

Список літератури

1. Luzuriaga L. Diccionario de pedagogia. Buenos Aires : Losada, 1960. 392 p.
2. Luzuriaga L. La pedagogia contemporanea. Buenos Aires : Losada, S. A., 1963. 151 p.
3. Kerschensteiner G. Deutsche Schulerziehung in Krieg und Frieden: mit einer schematischen Darstellung. Leipzig [u. a.] : Teubner, 1916, X. 242 s.
4. Kerschensteiner G. Begriff der Arbeitsschule. Leipzig : Teubner, 1912. 95 s.

5. Kerschensteiner J. Concepto de la escuela del trabajo; traducido de la 5a edicion alemana por Lorenzo Luzuriaga. Madrid : Ediciones de La Lectura, 1923. 192 p.

6. Luzuriaga L. La educacion unificada. El paso de la primera a la segunda enseñanza. *Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza*. Madrid, 30 de abril de 1920. № 721, año XLIV. P. 105–108.

7. Luzuriaga L. El problema de la escuela unificada en la realidad escolar. *Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza*. Madrid, 31 de octubre de 1922. № 751, año XLVI. P. 297–302.

8. Luzuriaga L. El problema de la escuela unificada en la realidad escolar (conclusion). *Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza*. Madrid, 31 de diciembre de 1922. № 753, año XLVI. P. 375–379.

9. Luzuriaga L. La pedagogia de Kerschensteiner. *Boletin de la Institucion Libre de Enseñanza*. Madrid, 31 de agosto de 1918. № 701, año XLII. P. 236–242.

10. Luzuriaga L. Escuelas activas. Madrid : Museo Pedagogico Nacional, J. Cosano, 1925. 131 p.

11. Luzuriaga L. La educacion nueva. Madrid : Museo Pedagogico Nacional, J. Cosano, 1927. 162 p.